

Kunnskapsdepartementet

Postboks 8119 Dep

0032 Oslo

Oslo, 28. april 2023

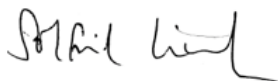
## Svar fra Kristiania på høringen om rapporten «Kvalitets- og akkrediteringskrav for norske universiteter»

Kristiania viser til høringsbrev 23/619 fra Kunnskapsdepartementet om ekspertgruppens rapport om akkreditering av universiteter.

Siden kvalitetsreformen for 20 år har den norske universitets- og høyskolesektoren hatt en eventyrlig utvikling – og nå ligger kvaliteten, det internasjonale engasjementet, undervisningskvaliteten og forskningsproduksjonen på nivå med internasjonale gode institusjoner. En viktig grunn har vært at universitetene og høyskolene ble lagt under en felles lov med et relativt forutsigbart, kriteriebasert regelverk for institusjonsakkreditering.

Detter er svært viktig for Norge. Landet skal igjennom en transisjon til en sterkere kunnskapsøkonomi. Vi ligger langt bak sammenliknbare land som Danmark, Sverige, Finland og Nederland og må derfor gjøre alt vi kan for at utviklingen i sektoren fortsetter. Det gjør vi ved å gi sektoren et regelverk som stimulerer til utvikling. Norge trenger en rik universitetssektor med stort institusjonelt mangfold, men det krever at den neste fasen i utviklingen stimulere ved å oppgradere universitetsakkrediteringsregimet.

Kristiania ønsker å takke ekspertgruppen for bidraget de har gjort for dette. Under følger våre tematiske tilbakemeldinger og ytterligere forslag.



Solfrid Lind  
Administrerende direktør



Trine J. Meza  
Rektor

Kristiania | PB 1190 Sentrum, 0107 Oslo

Bankkonto: 6029 06 01757 | Høyskolen Kristiania - Ernst G. Mortensens Stiftelse | Foretaksnummer: 954 831 604 MVA

## Innhold

Om sektoren og NOKUT .....	2
Om lov, beslutningsnivåer og forenklinger .....	5
Om forutsigbarhet.....	8
Om krav til antall doktorgradsprogrammer og deres typer.....	10
Om krav til størrelse og produksjon.....	11
Forslag til endringer .....	15
Oppsummering.....	19
Tillegg: En finere trappefunksjon .....	22

## Om sektoren og NOKUT

### Om universitetskategori

6.2, *paragraf 1*: Ekspertgruppen anbefaler at «universitet» beholdes som én kategori. [Kristiania støtter anbefalingen.](#)

### Om institusjonsmangfold

Ekspertgruppens rapport legger stor vekt på å ikke bare sikre, men også legge til rette for et styrket institusjonsmangfold. Dette er diskutert innledningen, oppsummeringen, i flere av kapitlene og i et eget delkapittel, 1.7.1. I seksjon 6.2, *paragraf 1* skriver ekspertgruppen at den anser det som «helt

vesentlig at krav og kriterier for å bli akkreditert som universitet utformes på en slik måte at de gir rom for fleksibilitet og mangfold, ...». I seksjon 10.1, *paragraf 7* skriver ekspertgruppen at systemet for akkreditering av institusjoner «har vært kritisert for ikke å bidra til differensiering av universitetene og utvikling av en mangfoldig sektor. Dette fordi universitetskriteriene er de samme uansett hvilken type universitet en vil være. Andre elementer, som universitets- og høyskoleloven, målformuleringer og dagens finansieringssystem, kan også trekke i retning av at det skapes mer likeartede institusjoner.» Videre skriver ekspertgruppen i 10.1, *paragraf 9* at «Dagens universitetskriterier er primært rettet mot forskningsvirksomhet, doktorgradsutdanning og kompetanse hos de vitenskapelig ansatte og favner derfor ikke hele bredden i universitetenes samfunnsoppdrag, som også omfatter f.eks. formidling, innovasjon og å bidra til regional utvikling.»

Kristiania er enig i viktigheten av å øke det institusjonelle mangfoldet i universitetssektoren.

Institusjonelt mangfold favner områder som engasjement med samfunnet, forskningsintensitet, fagområder, studentvolum, ansattvolum, leveransmåter, eierskap og finansieringsmodeller. Institusjonelt mangfold er viktig for å sikre en fleksibel, robust og bredt dekkende sektor. Mangfold i struktur og eierskap gjør Norge bedre rustet til å møte framtidens nye og uventede samfunnsbehov og samfunnsutfordringer, så vel som større mangfold i tenking og tilnæringsmåter til undervisning og forskning. Institusjonelt mangfold er med andre ord et svært viktig attributt for et høyere utdanningssystem. Ekspertgruppen sier da også, i seksjon 10.1, *paragraf 10*, at behovet for institusjonelt mangfold i universitetssektoren krever at akkrediteringsreglene støtter utviklingen av en mer mangfoldig sektor.

Kristiania mener imidlertid at tiltakene som er foreslått for å oppnå institusjonelt mangfold ikke vil ha effekt. Tiltakene som er foreslått inkluderer at akkrediteringer skal inkludere vurdering av institusjonenes strategier og utviklingsavtaler. Videre er vi ikke enig med ekspertgruppen når de skriver, også i seksjon 10.1, *paragraf 10*, at det er utfordrende å finne ut hvordan akkrediteringsreglene kan støtte utviklingen av større institusjonelt mangfold. Et enkelt, men svært effektivt, grep er å innføre glidende størrelseskrav til forskerutdanningene som en funksjon av institusjonenes egenart. Vi vil presentere et eksempel på en slik modell i dette høringsvaret.

## **Om institusjonelt mangfold som et politisk mål**

10.1, *paragraf 8*. Rapporten beskriver at departementet har gjort en vurdering av mangfoldet i universitets- og høyskolesektoren basert på utkast til nye utviklingsavtaler for de statlige institusjonene, som skal fastsettes i tildelingsbrevet for 2023. Ekspertgruppen skriver videre at «på tross av at institusjonene bl.a. inngår i et felles finansieringssystem, er underlagt det samme juridiske rammeverket og vurderes etter de samme kriteriene ved institusjonsakkrediteringer, er vurderingen at sektoren er preget av mangfold og arbeidsdeling».

Kristiania er uenig i departementets konklusjon, og mener en tydeligere politikk må til for å sikre institusjonelt mangfold. Vi mener at institusjonelt mangfold bør eksplisitt uttrykkes både som et politisk mål og et mål for akkrediteringsregimet. I arbeidet med å fornye akkrediteringsreglene bør institusjonelt mangfold plasseres like høyt som kvalitet og samfunnsbidrag.

## Om utredning av landskapet

I seksjon 6.2, *paragraf 6* anbefaler ekspertgruppen at «en utredning av hva slags institusjonslandskap en ser for seg i fremtiden.»

Kristiania støtter ikke dette. Dette ser for oss ut til å kunne bli en utsetting av spørsmålet om akkrediteringsreglene. Vi ser det som både forsinkende og unødvendig, og støtter det ikke.

## Om fellesgrader

*Paragraf 8.2, paragraf 2* foreslår ekspertgruppen at deler av doktorgradsutdanningen skal kunne skje i samarbeid med andre institusjoner. Dette ser vi på som svært positivt og viktig for utviklingen av sektoren. Dagens krav om at alle doktorgradsprogrammer skal være på egen kjøll er en vesentlig negativ faktor for samarbeid i sektoren. Fellesgrader vil bidra til å skape rikere fagmiljøer, bedre tilbud til studenter, rive ned institusjonelle murer, bedre doktorgradsprogrammer, og økt forskningssamarbeid. Kristiania støtter derfor at

- doktorgradsutdanninger kan skje i samarbeid med andre institusjoner,
- samarbeid gjøres innenfor institusjonelle avtaler om fellesgrader<sup>1</sup>,
- akkrediteringssøkende institusjon er likeverdig partner i avtalen,
- fellesgradsstudenter bare skal telles én gang for ett sted.

Imidlertid er formuleringen i *8.2, paragraf 2* at «så lenge institusjonen har selvstendig rett til å gi doktorgrad innenfor vesentlige deler av sine fagområder, kan deler av doktorgradsutdanningen skje i samarbeid med andre institusjoner.» Det betyr at man må ha oppnådd selvstendig rett til å opprette doktorgrader før man kan inngå fellesgrader. Med andre ord må man ha blitt universitetsakkreditert for å kunne gjøre dette. Forslaget vil altså ikke gjøre det enklere å bli universitet. Siden man allerede har anledning til å opprette fellesgrader, men at de ikke kan telles mot kravene til universitetsakkreditering, endrer altså ikke forslaget på dagens ordning.

---

<sup>1</sup> Vi antar at det er gjennom fellesgradsavtalene at partnerlikhet er definert.

Kristiania støtter ikke betingelsene til bruk av fellesgrader.

## Om lov, beslutningsnivåer og forenklinger

### Om definisjon i lovs form av begrepet «universitet»

Ekspertutvalget foreslår at man skal hjemle i lovs form hva som beskriver et universitet.

Kristiania tror det blir vanskelig og vil få uheldige utfall.

Utvalget viser deretter til at det i denne beskrivelsen bør has med at doktorgradsprogrammene skal dekke vesentlig deler av institusjonens faglige virksomhet, kriteriet om helhetlig kvalitativ vurdering, og at strategien viser store nok ambisjoner i tråd med universitetskategorien.

Kristiania er uenig i dette.

Kristiania mener for det første at begrepet «vesentlig deler av institusjonens faglige virksomhet» er et for vagt begrep til å hjemles i lov form. Kristiania ønsker dette kravet helt fjernet, og i hvert fall ikke hjemlet i lovs form. For det andre mener Kristiania at forflytningen av akkrediteringsregimet fra forutsigbare kvantitative mål til kvalitative vurderinger er svært uheldig og fjerner forutsigbarhet. For det tredje mener Kristiania at søkerinstitusjonenes strategi ikke skal være en del av vurderingen.

### Regulering i lov og forskrift

7.2, *paragraf 2*: Ekspertgruppen mener at det politiske nivået skal fastsette krav og kriterier for å bli universitet gjennom lov og forskrift. Ekspertgruppen foreslår at overordnede rammer for universitetsakkreditering fastsettes i lov, mens mer konkrete detaljer fastsettes i forskriftsform. Det samme gjelder at kriteriene som skal legges til grunn samles i en forskrift fra Kunnskapsdepartementet, med involvering av NOKUT. Ved å hjemle de nødvendige forutsetningene vil man sikre seg forutsigbarheten for sektoren. Ved eventuelle endringer i lov og forskrift, kan institusjonene påvirke beslutningen eller forsøksvis tilpasse nye rammer på en bedre måte enn om rammene er utenfor lov og forskrift. En tydelig hjemling av krav til akkrediteringskrav vil stramme inn komiteenes praksis. Per i dag er det eksempler på at komiteens medlemmers forståelse av hva et universitet er, har påvirket vurderingene. Det gir tidvis strengere vurderinger og overraskende utfall. Kristiania støtter en tydelig forskrift med veiledning til komiteene fra NOKUT.

## Forenkling av forskriftene

13.2, *paragraf 4*: Ekspertgruppen foreslår at forskriftsverket forenkles slik at bestemmelsene i studiekvalitetsforskriften og studietilsynsforskriften slås sammen til én forskrift fastsatt av departementet. Kristiania støtter dette.

## Kongen i statsråd

7.2, *paragraf 4*: Ekspertgruppen mener at den endelige beslutningen om institusjonskategori ikke bør gjøres gjennom en kongelig resolusjon.

Kristiania er enig i dette. Dersom den endelige vurderingen er politisk besluttet, vil ikke sektoren ha den tydelighet og forutsigbarhet som et mangeårig utviklingsprosjekt vil kreve. Det må være en faglig rute som leder en høyskole til å bli universitet, ikke en politisk. Institusjonene vil ikke kunne arbeide i årevis for å nå akkrediteringskrav hvis beslutningen er politisk og dermed usikker. Vi er også enige med ekspertgruppen når de i 13.2, *paragraf 1* skriver at fjerning av kravet om kongelig resolusjon vil innebære en viss forenkling og nedkorting av prosessen.

Ekspertgruppen mener det er potensial for forenkling og effektivisering gjennom klarere kriterier og forskriftsforenkling. Anbefalingen om færre beslutningsnivåer, mer presist å fjerne kravet om kongelig resolusjon og dermed gi NOKUTs styre endelig vedtaksrett, vil også innebære en viss forenkling og nedkorting av prosessen. Kristiania støtter dette.

## Om NOKUT

7.2, *paragraf 3*: Ekspertgruppen mener at en uavhengig, faglig, ikke-politisk vurdering skal ligge til grunn for en beslutning om å oppnå universitetsstatus. Kristiania er enig i dette.

Beslutningen om å tildele universitetsstatus bør være faglig og kriteriebasert. Kvalitetsinsentiver skaper kvalitetsutvikling og faglig vekst, og resultatene av denne avgjør institusjonsklassifisering. Det skaper tydelighet og forutsigbarhet. Det bør være en faglig rute som leder en høyskole til å bli universitet.

7.2, *paragraf 4*. Ekspertgruppen mener at den endelige beslutningen om institusjonskategori bør fattes av NOKUTs styre. Kristiania støtter dette under forutsetning av at ytterligere regelendringer foretas. Det er to grunner til det, for det første at NOKUT kan ha kapasitetsutfordringer, og for det andre at regelverket gir manglende ankemuligheter. Vi foreslår at lovgivningen og regelverket endres på følgende to måter:

1. Avgjørelser om universitetsakkreditering bør kunne ankes. I dag er ankemulighetene for beslutninger i NOKUT kun når man kan vise til saksbehandlingsfeil. Dette er ikke godt nok for såpass viktige beslutninger, og når beslutningene kan være påvirket av komitémedlemmer fra konkurrerende eller forutinntatte institusjoner.
2. Anken går til Kongen i statsråd.

Vi ønsker å foreslå her at søkerinstitusjonen bør kunne bruke passende andre europeiske institusjoner for kvalitetssikring og akkreditering av høyere utdanningsinstitusjoner<sup>2</sup> enn NOKUT. Det er to grunner til det. I perioder kan NOKUT ha lav kapasitet og lang saksbehandlingstid, og som det er en del erfaring med kan norske komiteer noen ganger være fordomsfulle.

## Om selvakkreditering og NOKUTs tilsynsrolle

7.2, *paragraf 5*: Ekspertgruppen skriver at (1) universitetsakkrediterte institusjoner fortsatt bør ha full rett til selv å akkreditere alle studietilbud de skal tilby, (2) NOKUTs rolle blir å føre tilsyn med at studietilbudene holder høy kvalitet, og (3) NOKUT kan trekke akkrediteringen tilbake for tilbud som ikke holder tilstrekkelig kvalitet.

Kristiania støtter dette. Universitetene akkrediterer sine egne studier, og NOKUT fører tilsyn på kvalitetsnivået. Beslutninger om institusjonsakkreditering må kunne ankes. Akkreditering og tilsyn er to svært ulike verktøy for å sikre nasjonal kvalitet. I dag er mye av den politiske diskusjonen og NOKUTs fokus på akkreditering. Vi mener at det bør legges mer vekt på tilsyn og mindre på akkreditering. Det vil styrke institusjonenes autonomi, øke deres evne til å respondere smidig på behov og muligheter, redusere byråkrati, og styrke kvalitetsutviklingen også i de eldre universitetene.

## Redusert bruk av faggrupper i vurderingene

13.2, *paragraf 2*: Ekspertgruppen foreslår at det bør være mindre behov for å nedsette faggrupper for doktorgradsprogram(mene) ved institusjoner som søker universitetsakkreditering. Kristiania støtter dette.

---

<sup>2</sup> For eksempel, akkrediteringsinstitusjoner godkjent under «The European Quality Assurance Register for Higher Education» (EQAR), det offisielle europeiske registeret for organisasjoner for kvalitetssikring og akkreditering av høyere utdanningsinstitusjoner.

## Bruk av eksisterende dokumentasjon

13.2, *paragraf 3*: Ekspertgruppen foreslår at kravene til dokumentasjon bør gjennomgås med tanke på å benytte allerede eksisterende dokumentasjon, begrense omfanget og bedre treffsikkerheten. Kristiania støtter dette.

## Om forutsigbarhet

### Om vektlegging av skjønn, tolking og kvantitative indikatorer

Ekspertgruppen argumenterer flere steder for bruk av skjønn, tolkning, og kvalitative vurderinger. I seksjon 12.1.3, *paragraf 8* argumenterer gruppen for at kvalitative kriterier og en intendert bruk av skjønn vil åpne for mer mangfold blant søkerinstitusjonene.

Et relatert tema er at ekspertgruppen har foreslått at som en del av vurderingskriteriene skal man ha et selvstendig kriterium som omhandler en helhetsvurdering. Dette skal, ifølge ekspertgruppen, gjøre det mulig for komiteen og NOKUT å avslå søknader til tross for at øvrige kriterier er møtt. Det kan for eksempel være tilfeller hvor øvrige kriterer så vidt er oppfylt.

Kristiania er uenig. Kristiania mener ekspertgruppen med dette bryter substansielt med den grunnleggende filosofien for dagens akkrediteringssystem, nemlig at akkrediteringsprosessen skal være kriteriebasert og forutsigbart. Det er nettopp bruk av kvantitative indikatorer og mål som siden kvalitetsreformen har gjort det mulig for flere høyskoler å bli universitetsakkreditert. Fremmer man kvalitative argumenter blir man møtt med kvalitative motargumenter, og diskusjonene blir politiske i stedet for kriteriebaserte. Motsatt så er det intet tydeligere enn når man i tall har kunnet vise at man opererer på linje med eksisterende universiteter.

### Om krav til kvalitet i universitetene

Ekspertgruppen kommer i kapittel 3. *Doktorgradsutdanning og kompetanse* med forslag om en presisering av kvalitetskravet for å gjøre det mer operasjonelt og mer i tråd med internasjonal praksis for fagfellelvurdering. Ekspertgruppen mener at det må framgå i kravene at

- Det faglige nivået på FoU-arbeid/kunstnerisk utviklingsarbeid og doktorgradsprogrammene skal holde høy internasjonal kvalitet ved at det vurderes å være på høyde med hva som må anses for å være et meget godt nivå internasjonalt innenfor det aktuelle fagområdet.



- Det er god integrasjon mellom institusjonens utdanningsvirksomhet og FoU-arbeid/kunstnerisk utviklingsarbeid.
- FoU-virksomheten skal prege og styrke den vitenskapelige kulturen på bachelor- og masterutdanningene ved institusjonen.
- Søkerinstitusjonen skal dokumentere aktiv deltagelse i internasjonale nettverk innenfor utdanning, forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid.

Kristiania støtter en ryddig og forutsigbar oversikt over de kvalitetskravene som ligger til grunn for å bli vurdert til universitetsakkreditering. Imidlertid foreslår ekspertgruppen kvalitetskrav som hviler seg mindre på kvantitative krav som statistikk og gjennomføring. Kristiania er uenig i dette.

### **Om vektlegging av strategi**

Relatert til forslagene om kvalitative vurderinger er ekspertgruppen forslag i *10.1, paragraf 10* om å inkludere en vurdering av søkerinstitusjonens strategi og utviklingsavtaler. Strategi og strategimål skal bli et nytt kriterium, som vil bli grundig og kvalitativt vurdert.

Videre skriver ekspertgruppen i *10.2, paragraf 2* at man vil kunne bidra til en mer mangfold universitetssektor ved å kreve at institusjonenes strategi og strategiske mål inngår som et nytt kriterium og omfattes av en grundig og kvalitativ vurdering.

Kristiania er uenig i dette.

For det første mener vi at hverken toppstyring gjennom utviklingsavtaler eller evaluering av strategier i akkrediteringsprosessene vil stimulere til institusjonelt mangfold. Vi mener det vil skape bekymring at komitémedlemmer fra konkurrerende institusjoner skal vurdere en søkerinstitusjons strategier. Vurdering av strategi kan brukes til å hindre etablering av konkurranse. Strategier sier ikke stort om institusjonens kvalitet eller evne til å håndtere egne fullmakter.

Kristiania mener mangfold best sikres ved å stimulere til en «bottom-up»-utvikling gjennom insitamenter og finansielt og markedsmessig rom for at uavhengige institusjoner kan oppnå universitetsakkreditering. En viktig komponent i dette er å redusere den finansielle tyngden som en unødvendig stor forskerutdanning medfører, og det viktigste her er å redusere kravet om antall doktorgradsstudenter.

### **Om samfunnsoppdraget**

Under overskriften *Samfunnsoppdraget* foreslår ekspertutvalget at institusjonene skal kunne vise, i en akkrediteringsprosess, hvordan man tenker å løse samfunnsoppdraget som et universitet.

Kristiania er enig i at søkerinstitusjonene bør vise dette. Imidlertid bør det knyttes kvantitative indikatorer til dette for at det skal veis i akkrediteringen.

## Om krav til antall doktorgradsprogrammer og deres typer

### Økt fleksibilitet

*8.2, paragraf 5:* Ekspertgruppen foreslår å «videreføre et krav om stabil forskerutdanning, men å knytte det til institusjonsnivået heller enn til det enkelte doktorgradsprogrammet». Kristiania er enig i dette.

### Om antall doktorgradsprogrammer

*8.2, paragraf 1, kravet om 4 doktorgradsprogrammer:* Ekspertgruppen mener at kravet om fire doktorgradsprogrammer ikke nødvendigvis stimulerer til strategisk utvikling. Kristiania er enig i dette.

### Om stipendiater versus doktorgradsstudenter.

*8.2, paragraf 7:* Ekspertgruppen<sup>3</sup> anbefaler at krav om stipendiater endres til krav om doktorgradsstudenter.

Vi støtter dette. En stipendiat er en stillingsbetegnelse. Et krav om for eksempel antall stipendiater setter et krav til finansieringstype og tilknytning til institusjonen som arbeidstaker. Dette er unødvendig og begrensende. Vi har ikke sett relevant evidens for at dette kravet gir høyere kvalitet på programmene.

---

<sup>3</sup> Studietilsynsforskriften, § 3-7, 4. ledd, sier at «hvert enkelt doktorgradsstudium skal over en periode på fem år ha tatt opp i gjennomsnitt minst 15 stipendiater»

## Om krav til størrelse og produksjon

### Om krav til minstestørrelse for å bli universitet

6.2, paragraf 2: Ekspertgruppen anbefaler ikke et krav om minstestørrelse for å bli universitet.

Kristiania støtter dette.

### Om krav til antall ansatte

Imidlertid inneholder mange av ekspertgruppens andre forslag krav som hver indirekte etablerer et substansielt størrelseskrav. For eksempel så skriver ekspertgruppen i sammendraget at «Ekspertgruppen mener at nye universiteter må ha et antall ansatte med professor- og førsteamanuensisstilling på nivå med tilsvarende fagområder ved sammenlignbare universiteter.»

Kristiania er uenig i dette. Dette er et tydelig og sterkt størrelseskrav som sier at akkrediterende institusjoner skal være like store som eksisterende universiteter. Det er mulig at ekspertgruppen mente at *andelen* professor og førsteamanuensiser bør være på linje med tilsvarende fagområder ved sammenlignbare universiteter. Det er imidlertid ikke det som er skrevet.

### Om krav til antall doktorgradsstudenter

8.2, paragraf 5: I det påfølgende avsnittet i rapporten skriver ekspertgruppen at ... *institusjoner som søker akkreditering som universitet, må ha tatt opp minst 60 doktorgradsstudenter de siste fem årene.*»

Kristiania støtter ikke dette forslaget.

*Forslaget setter et høyt størrelseskrav.* Det sier i effekt at ingen universiteter skal være mindre enn de universitetene vi har i dag. Kristiania finner det urimelig, og påpeker at det står i direkte motsetning til forslaget om ikke å ha størrelseskrav. Kravet sier at Norge ikke skal ha universiteter mindre enn dagens universiteter, uansett hvor gode de er. Det er et krav som hindrer institusjonelt mangfold.

*Forslaget er irrelevant for å sikre kvalitet:* Argumentet for forslaget er at studentene skal arbeide i sterke og robuste fagmiljøer. Da er det imidlertid ikke antall studenter som skal være målestokken, men fagmiljøene. Kjernen til et moderne doktorgradsprogram er ikke antall studenter, men integreringen av studentene som kollegaer i et sterkt og robust forskningsmiljø, med individuell

veiledning under et omfattende kvalitetsregime som har blitt nøye analysert og vurdert når programmet ble akkreditert, og som jevnlig blir undersøkt gjennom tilsyn. Et stort studentmiljø er nærmest irrelevant, og i hvert fall unødvendig som akkrediteringskrav.

*Forslaget er skadelig for mangfold:* I tillegg til at kravet er irrelevant for å sikre sterke og robuste fagmiljøer for studentene, er det også skadelig for mangfold. Det tvinger forskerutdannelsene innen smalere fagområder inn under større programmer, noe som reduserer programmangfoldet. Videre vil eksellente institusjoner med trangere økonomi bli hindret i å bli universitet, siden forslaget gir en svært kostbar forskerutdanningen.

*Forslaget skaper inkonsistens:* Forslaget gir en sektor hvor vitenskapelige høyskoler blir universitet, mens små, men eksellente institusjoner ikke kan bli det.

*Forslaget skaper et trangt økonomisk handlingsrom.* Forslaget gir en svært kostbar forskerutdanning. Regjeringen har annonsert at handlingsrommet vil bli mindre for institusjonene i fremtiden, og institusjoner med trangere økonomi vil kunne få problemer med å holde volumet av ph.d.-studenter over kravet. Institusjonene bør kunne operere volumkrav som i større grad tar hensyn til deres økonomiske virkelighet.

*Forslaget sorterer institusjonene på økonomi i stedet for på fagmiljøenes styrke og kapasitet.* Se forslag B lenger ned.

## **Om innskjerpende produksjonskrav**

*8.2, paragraf 5:* Ekspertgruppen foreslår å kreve at hver institusjon må ha uteksaminert i gjennomsnitt minst 15 kandidater per år over en treårsperiode.

Kristiania er uenig.

Alle argumentene mot størrelseskravet for antall studenter gjelder også her. I tillegg ser vi at *forslaget er en innstramning av dagens krav.* Med dagens forskrift er kravet i praksis 10 kandidater per år. Dette foreslåtte kravet er altså skjerpene i forhold til eksisterende regler. Dette er kanskje ikke tilsiktet, gitt hvordan ekspertgruppen har formidlet hensikten med sine forslag.

## Om unødvendig karenstid

Imidlertid ser vi produksjonskravet som en helt unødvendig *karenstid*. Karenstid<sup>4</sup> er et begrep som brukes for å definere et tidsrom før visse rettigheter blir gjort gjeldende, i dette tilfellet rettigheten til å kalle seg universitet. Viser den som unødvendig.

1. Dette innebærer en lang produksjonstid før institusjonen kan akkrediteres.
2. Med andre ord skal man på alle måter ha operert som universitet i flere år før man kan bli akkreditert. Når man først på alle måter opererer som et universitet kan man like gjerne bli akkreditert.
3. Det tjener ikke Norge at institusjonene som møter universitetskravene (og med det kan styrke sin internasjonale konkurranseposisjon for prosjekter og talenter) skal settes på vent i flere år. Dette virker som en slags unødvendig karenstid.
4. Det er ingen evidens som tilsier at dette er nødvendig, mens det er evidens som viser at det er unødvendig. Universitetet i Stavanger og Agder ble tildelt akkreditering som universitet straks etter at tilstrekkelig doktorgradsprogrammer var etablert. Dette påvirket ikke kvaliteten ved institusjonene.
5. Det er andre og bedre måter å oppnå økt forsiktighet i institusjonenes tidlige periode som universitet.

## Om krav om at doktorgradsprogrammene skal dekke vesentlige deler av virksomheten

KDs studiekvalitetsforskrift § 3-7 (4) spesifikt for universitet sier at doktorgradsområdene skal dekke vesentlige deler av institusjonens faglige virksomhet. Ekspertgruppen bygger videre på dette, spesielt i kapittel 8, og skriver at de mener at «en institusjon som skal akkrediteres som universitet, må ha doktorgradsutdanning på de fleste av sine fagområder, slik at doktorgradsprogrammet eller -programmene dekker en vesentlig del av virksomheten.»

Kristiania er uenig. I dag tolkes begrepet «vesentlige deler» strengt. Det er for eksempel vanlig å forvente at så å si alle institutter er dekket av institusjonens doktorgradsprogrammer. Vi mener det ikke er nødvendig, og det er nok av universiteter i verden som har vesentlige institutter eller fakulteter uten doktorgradsprogrammer. La oss si at et universitet med fire fakulteter har doktorgradsprogrammer som dekker fagområdene for tre av dem. Det fjerde fakultetet har et sterkt

---

<sup>4</sup> Fra latin: carere, «være borte, det å unnvære noe».

bachelor- og masternivå, men ønsker å styrke et sterkt anvendt samarbeid med arbeidslivet fremfor å etablere et doktorgradsprogram. En slik institusjon er et universitet i alles øyne. Internasjonalt er det som regel nok at institusjonen har forskerutdanning, ikke at forskerutdanningen skal dekke alle store fagområder. Slik mener vi det bør være i Norge også. Dette vil også gjøre det enklere å integrere fagskoler i våre fremtidige universiteter, noe som vil komme alle til gode.

### **Om lavere krav for vitenskapelige høyskoler**

*6.2, paragraf 3:* Ekspertgruppen mener at institusjoner som i dag betegnes som «vitenskapelig høyskole», bør få muligheten til å benytte universitetsbegrepet og innlemmes i universitetskategorien. De skriver «De samme kriteriene skal gjelde for disse institusjonene som for øvrige universiteter, bortsett fra de kvantitative kriteriene knyttet til antall doktorgradsstudenter og kandidatproduksjon, jf. kapittel 8.»

Vi antar at ekspertgruppen her lener seg på regelverk og praksis i andre land, som for eksempel Danmark, hvor monofakultære institusjoner kan være universitetsakkrediterte. Tanken er at størrelse ikke er en definerende faktor. Kristiania støtter denne tenkingen, og er tilhenger av at Norge legger seg på internasjonale begrepsforståelser.

Kristiania støtter at vitenskapelige høyskoler skal ha samme mulighet til å bruke universitetsbegrepet og innlemmes i universitetskategorien under forutsetning av at kravene til antall ph.d.-studenter og antall uteksaminerte ph.d.-kandidater gjøres til en funksjon av institusjonenes størrelse. Et forslag til dette er gitt i kapittelet under. På denne måten unngår man en rekke uheldige sider ved ekspertgruppens forslag, inkludert at de vitenskapelige høyskolene blir universitetsakkreditert under en særregel, og at de får konkurransevridende fullmakter som institusjoner på liknende størrelser ikke får. Ekspertgruppens forslag om dette går altså i riktig retning, men skaper utfordringer for helheten av systemet. Utfordringen ligger i at det her skapes en altfor grov trappefunksjon om antall doktorgradsstudenter<sup>5</sup>.

---

<sup>5</sup> For en monofakultær organisasjon skal man kunne oppnå universitetsakkreditering med 20 doktorgradsstudenter. Har man to fakulteter vurderes man derimot på linje med landets største universiteter, da skal man ha minst seksti doktorgradsstudenter.

## Forslag til endringer

### A: Trappefunksjon for krav til antall doktorgradsstudenter

Flere av utfordringene med ekspertgruppens forslag kan løses ved å la antall doktorgradsstudenter være en enkel funksjon av antall faglige ansatte eller antall fagmiljøer. Vi viser i Figur 1 et *eksempel* på en slik trappefunksjon som tar utgangspunkt i de to forslagene fra ekspertgruppen til krav for henholdsvis vitenskapelige høyskoler og andre institusjoner, altså 20 og 60 doktorgradsstudenter.

I forslaget etablerer vi i stedet en mer glidende overgang fra 20 til 60. Her øker kravet til antall doktorgradsstudenter med 10 for hvert tohundrede faglige årsverk og flater ut på 60 (som er ifølge ekspertgruppens forslag)<sup>6</sup>. Tabell 1 viser hvordan denne titrinnsfunksjonen slår ut for ulike institusjoner<sup>7</sup>. Figur 4 viser et alternativ med en femtrinnskala.

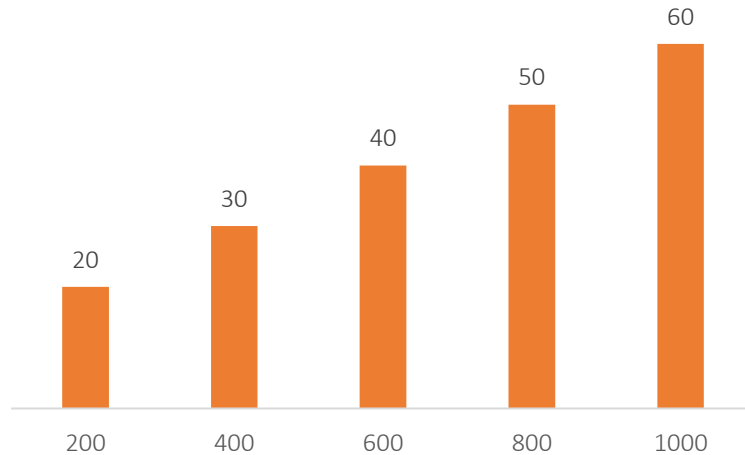
Dette løser flere problemer med ekspertgruppens forslag

- Løsningen er mer harmonisk, naturlig, og rettferdig.
- Løsningen vil i større grad sikre ekspertgruppens ønske om større institusjonelt mangfold.
- Løsningen vil gi samme effekt for vitenskapelige høyskoler uten det må gjøres under en spesialordning.
- Løsningen unngår at de vitenskapelige høyskolene får konkurransevridende fullmakter som institusjoner som ligger nært dem i størrelse ikke får.
- Løsningen vil redusere motivasjonen for at institusjonene strukturerer seg for å komme enklere igjennom regelverket.
- Løsningen vil redusere utfordringen med at en vitenskapelig høyskole blir universitetsakkreditert under enklere krav, for deretter å utvikle seg til en bredere institusjon under selvakkrediteringsretten de har blitt gitt.
- Det vil fortsatt være omtrent 7 institusjoner med færre doktorgradsstudenter enn kravet, men behovet for stipendiatstillinger har falt fra omtrent 150 til omtrent 50.

---

<sup>6</sup> Man kan gjerne tenke seg at grafen ikke flater ut på 60 studenter, men fortsettes videre oppover.

<sup>7</sup> Man kan selvfølgelig se for seg at funksjonen er over andre variabler, som for eksempel antall førstestillingsårsverk.



Figur 1 Krav til antall doktorgradsstudenter som en funksjon av antall faglige årsverk<sup>8</sup>. Denne trappefunksjonen øker kravet med 10 doktorgradsstudenter for hvert tohundrede årsverk faglige stillinger opp til man når 1000 årsverk. Man kan gjerne se for seg at funksjonen fortsatte oppover til 5 400, som er antall UN-ansatte i NTNU.

UN-årsverk	Avkortet krav om antall ph.d.-studenter	Institusjoner
200	20	MF, SH, KiO, AHO, NIH, NMH, HIM
400	30	HiVo, NHH, Kristiania, VID
600	40	BI, HiØ
800	50	
1000	60	HINN , NU, NMBU, UiA
1200	60	UiA
1400	60	UiS, HVL, USN
1600	60	
1800	60	OsloMet
:		
2400	60	
2600	60	UiT , UiB
:		
4200	60	UiO
5400	60	NTNU

Tabell 1 Krav til antall doktorgradsstudenter som funksjon av årsverk. I kolonne tre er det satt krav til kravet på 60 studenter.

<sup>8</sup> Årsverk av undervisnings-, forsknings- og formidlingsstillinger (UN-årsverk), som definert av DBH.

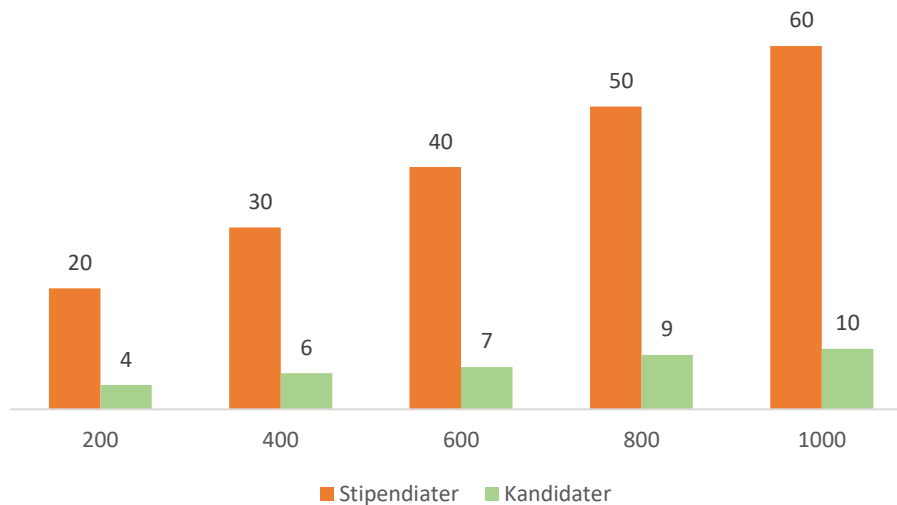


## B: Trappefunksjon for krav til antall uteksaminerte kandidater

Produksjon, og med det produksjonskravet, er en funksjon av antall ph.d.-studenter på programmet. Kravet i ekspertgruppes rapport tilsvarer at 25 prosent av ph.d.-studentene uteksamineres hvert år, som er et enkelt krav til kandidatproduksjon som en funksjon av studentvolum. Med trappefunksjonen vist over som krav til antall doktorgradsstudenter vil produksjonen også bli en trappefunksjon. Den er vist i Figur 2. Imidlertid er, som vi har diskutert tidligere, produksjonskravet en antakelig utilsiktet skjerpelse av dagens krav, og Figur 3 viser en versjon av produksjonskravene som er i henhold til dagens regler i stedet for ekspertgruppens forslag.



Figur 2 Krav til antall uteksaminerte doktorgradskandidater som en funksjon av antall faglige årsverk. Her følges ekspertgruppens krav om at 25 prosent av ph.d.-studentene skal uteksamineres hvert år.



Figur 3 Krav til antall uteksaminerte doktorgradskandidater som en funksjon av antall faglige årsverk. Her tas det utgangspunkt i eksisterende krav til produksjon, og ikke ekspertgruppens krav.

## B: Dekking av restbehovet for stipendiatstillinger

Mens 17 institusjoner har omtrent 4 000 stillinger finansiert over statsbudsjettet og like mange finansiert på annet vis, mangler omtrent 7 institusjoner til sammen mindre enn 150 stipendiatstillinger for å oppnå størrelseskravet forskerutdanningene, eller 50 stillinger under trappefunksjonsmodellen beskrevet over. 50 stillinger er 6 promille av de eksisterende rekrutteringsstillingene i sektoren.

Hele problemstillingen og hovedkjernen størstedelen av akkrediteringsdiskusjonene, ville vært løst om disse stillingene ble tildelt. Institusjonene vil da vurderes på fagmiljøenes evne til å bære 60 rekrutteringsstillinger i stedet for på størrelsen på lommeboken. En minimal omdisponering av rekrutteringsstillingene vil sikre robusthet og vekst for alle institusjonene.

## C: Fellesgrader

Opptil halvparten av doktorgradsstudentene som skal telles mot universitetsakkrediteringskravet kan være på fellesprogrammer med andre institusjoner. Dette kan også være fellesprogrammer med utenlandske institusjoner. Fellesprogrammene må som de andre programmene være godkjente av en akkrediteringsinstitusjon (NOKUT).

## D: Etablering av karenstid for full selvakkrediteringsrett

Kravet om produksjon av doktorgradskandidater i tre år før man kan søke om universitetsakkreditering er vi på som en helt unødvendig *karenstid*. Karenstid<sup>9</sup> er et begrep som brukes for å definere et tidsrom før visse rettigheter blir gjort gjeldende, i dette tilfellet rettigheten til å kalle seg universitet.

Dersom bakgrunnen for kravet er en bekymring for kvalitetsrobustheten over tid (stabilitet) til institusjonene, kan man skjerpe tilsynet av disse institusjonene i en periode. Kombinasjonen av en grundig akkrediteringsvurdering og tilsyn er i våre øyne mer en gode nok forsikringer

Hvis ikke dette er nok kontroll, kan man bytte ut karenstid for tildeling av universitetstittelen med karenstid for full selvakkreditering. Dette betyr at når man har nådd alle kravene, bortsett fra kravene til kandidatproduksjon over tid, kan institusjonene søke om og bli tildelt universitetstittelen, men får ikke rett til selvakkreditering for doktorgradsprogrammer før etter en periode på for eksempel tre år. Når denne perioden er tilbakelagt kan institusjonen søke om selvakkreditering for doktorgradsprogrammer, og vil da ha full selvakkrediteringsrett.

Disse endringene gjør det unødvendig å ha en karenstid på tildeling av universitetstittelen.

## Oppsummering

Ekspertgruppendes forslag	Kristianas posisjon
«Universitet» beholdes som én kategori.	Enig
Krav og kriterier for å bli akkreditert som universitet utformes på en slik måte at de gir rom for fleksibilitet og mangfold, og at kvaliteten opprettholdes og videreutvikles.	Enig
Det bør ikke være krav om minstestørrelse for å bli universitet.	Enig
Institusjoner som i dag betegnes som «vitenskapelig høyskole» bør få muligheten til å benytte universitetsbegrepet og innlemmes i universitetskategorien.	Enig
De samme kriteriene skal gjelde for vitenskapelig høyskoler som for øvrige universiteter, bortsett fra de kvantitative kriteriene knyttet til antall doktorgradsstudenter og kandidatproduksjon.	<b>Eget forslag</b>
De vitenskapelige høyskolene som ønsker å bli universitet, bør gjennomgå en akkrediteringsprosess.	Enig
Dette kan eventuelt gjøres gjennom en forenklet prosess.	
Kategorien høyskole bør bestå som institusjonskategori	Enig

<sup>9</sup> Fra latin: carere, «være borte, det å unnvære noe».

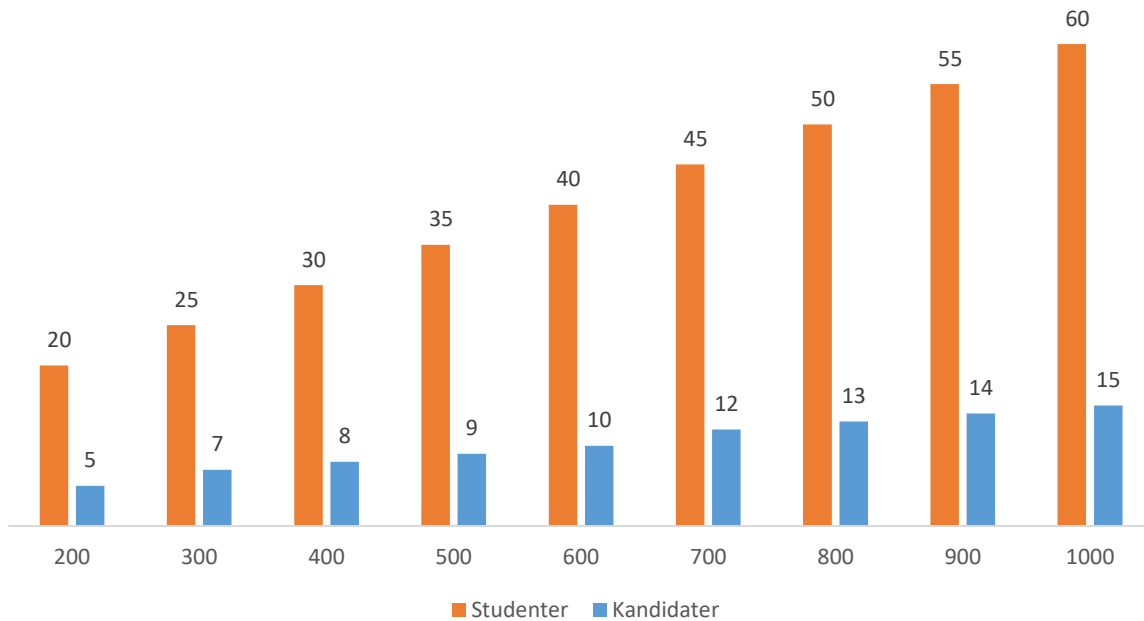
Kategorien vitenskapelig høyskole bør bestå som institusjonskategori	
Hvilket institusjonslandskap en ser for seg i fremtiden bør utredes	<b>Ikke enig</b>
Det politiske nivået skal fastsette krav og kriterier for å bli universitet gjennom lov og forskrift.	Enig
En uavhengig, faglig, ikke-politisk vurdering skal ligge til grunn for en beslutning om å oppnå universitetsstatus.	Enig
Den endelige beslutningen om institusjonskategori bør ikke skje ved en kongelig resolusjon.	Enig
Den endelige beslutningen om institusjonskategori bør fattes av NOKUTs styre	<b>Eget forslag</b>
Man bør ikke endre at universitetsstatus gir institusjon rett til selv å akkreditere alle studietilbud den skal tilby.	<b>Eget forslag</b>
NOKUT skal føre tilsyn med at studietilbudene holder høy kvalitet og kan trekke akkrediteringen tilbake for tilbud som ikke holder tilstrekkelig kvalitet.	Enig
Kravet om fire doktorgrader stimulerer ikke nødvendigvis til strategisk utvikling.	Enig
Bredden i virksomheten bør sikres gjennom et krav om at doktorgraden(e) skal være dekkende for vesentlige deler av virksomheten.	<b>Ikke enig</b>
Deler av doktorgradsutdanningen kan skje i samarbeid med andre institusjoner	Enig
Så lenge institusjonen har selvstendig rett til å gi doktorgrad innenfor vesentlige deler av sine fagområder, kan deler av doktorgradsutdanningen skje i samarbeid med andre institusjoner.	<b>Ikke enig i betingelsen</b>
Forutsetningen er at det dreier seg om fellesgrader der institusjonen som søker akkreditering som universitet, er likeverdig partner, og at dette tydelig framgår av avtalen om fellesgrad.	Enig
Fellesgradsstudenter bidrar til fagmiljøet og må kunne telles med, men bare én gang, ett sted.	Enig
Fellesgradsstudenter kan telles bare én gang, ett sted.	Enig
Det bør ikke stilles kvantitative kompetansekrav for akkreditering som universitet.	<b>Ikke enig</b>
Det bør overlates til den sakkyndige komiteen/NOKUT å vurdere om kompetansen ved institusjonen er tilstrekkelig sett i forhold til kravet om et tilstrekkelig antall ansatte med professor- og førstestillingskompetanse på relevante fagområder.	<b>Ikke enig (Eget forslag)</b>
Ved sammenslåing til én forskrift, bør kompetansekravene i dagens studiekvalitets- og studietilsynsforskrift samordnes.	Enig
Institusjoner som søker akkreditering som universitet, må ha tatt opp minst 60 doktorgradsstudenter de siste fem årene og uteksaminert i gjennomsnitt minst 15 kandidater per år over en treårs periode.	<b>Ikke enig</b>
Institusjoner med en smalere profil må ha tatt opp minst 15 doktorgradsstudenter og uteksaminert i gjennomsnitt minst 5 kandidater over en treårs periode.	<b>Ikke enig (Eget forslag)</b>
Tidsrommet for vurdering av stabilitet i forskerutdanningen bør være fleksibel slik at institusjonen selv kan velge å legge en lengre tidsperiode til grunn for kravet om uteksaminerte kandidater.	<b>Eget forslag</b>
Institusjonen kan alternativt ha uteksaminert i gjennomsnitt minst 15 kandidater over en femårsperiode, mens en institusjon med en smalere profil kan ha uteksaminert i gjennomsnitt minst 5 kandidater i samme	<b>Ikke enig (Eget forslag)</b>
Kravene bør være for doktorgradsstudenter heller enn stipendiater.	Enig
Fagmiljøet tilknyttet et doktorgradsprogram skal i hovedsak bestå av personer med førsteamanuensis-/professorkompetanse, med en vesentlig del professorer.	Enig
Også ansatte med annen førstestillingskompetanse kan ha viktige bidrag, eksempelvis der det kan være behov for fagpersonale med tett tilknytning til praksisfeltet.	Enig

Fagmiljøet skal ha ansatte med forskningskompetanse innenfor hele bredden av studiet.	Uklart
Hovedveiledere, emneansvarlige og programansvarlig skal minimum ha førsteamanuensis/professorkompetanse, med en vesentlig del professorer.	Enig
Konsekvensene av eventuell tilbaketrekking av universitetsakkreditering bør utredes videre.	Enig
Kvalitetskrav bør presiseres slik at de både blir mer operasjonelt og mer i tråd med internasjonal praksis for fagfellevurdering.	Enig
Det faglige nivået på FoU-arbeid/kunstnerisk utviklingsarbeid og doktorgradsprogrammene holder høy internasjonal kvalitet ved at det vurderes å være på høyde med hva som må anses for å være et meget godt nivå internasjonalt innenfor det aktuelle fagområdet.	Enig
Det bør være god integrasjon mellom institusjonens utdanningsvirksomhet og FoU-arbeid/kunstnerisk utviklingsarbeid.	Enig
FoU-virksomheten skal prege og styrke den vitenskapelige kulturen på bachelor- og masterutdanningene ved institusjonen.	Enig
Søkerinstitusjonen kan dokumentere aktiv deltagelse i internasjonale nettverk innenfor utdanning, forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid.	Enig
Det bør være et nasjonalt arbeid med å utvikle et internasjonalt rammeverk for sammenligning av utdanningskvalitet på bachelor og masternivå	Enig
Minst halvparten av doktorgradsstudentene må ha hatt hovedarbeidsplass ved institusjonen.	Enig
Det er viktig at institusjonen i en akkrediteringsprosess må vise hvordan hele samfunnsoppdraget skal løses.	Enig
Institusjonens strategi bør inngå som et nytt kriterium og omfattes av en grundig og kvalitativ vurdering.	<b>Ikke enig</b>
Vurdering av institusjonens strategi vil bidra til en mer mangfoldig universitetssektor	<b>Ikke enig</b>
Institusjoner som ønsker å bli akkreditert som universitet, må ha en strategi og strategiske mål som viser ambisjoner og potensial for å bli universitet.	Uklart
Søkerinstitusjonens strategi skal vurderes av akkrediteringskomiteen.	<b>Ikke enig</b>
Det bør være et eget krav til en reell helhetlig vurdering av den samlede virksomheten, utover om søkerinstitusjonen imøtekommer krav.	Enig
Den sakkyndige komiteen og NOKUT bør kunne gi avslag på akkrediteringssøknaden selv når alle andre krav er oppfylt.	<b>Ikke enig</b>
Ekspertgruppen anbefaler at departementet vurderer hvilke konsekvenser dette vil få for andre typer institusjonsakkreditering enn universitetsakkreditering	
Overordnede rammer for universitetsakkreditering bør fastsettes i lov, ut over dagens lovfesting av universitetenes formål, oppgaver og fullmakter.	Enig
Ekspertgruppen foreslår at det løftes i lov hva som kjennetegner et universitet.	Enig
Krav om at doktorgradsprogrammer skal dekke vesentlige deler av institusjonens faglige virksomhet viktig skal løftes opp i lovs form	<b>Ikke enig</b>
Andre sentrale elementer som kan løftes til loven er at det gis rom for en helhetlig kvalitativ vurdering av om institusjonen kan bære fullmaktene og om institusjonens strategiske mål viser ambisjoner i tråd med universitetskategorien.	<b>Ikke enig</b>
Detaljering av kriterier fastsettes i forskrift.	Enig
Akkrediteringskriteriene samles i én forskrift gitt av Kunnskapsdepartementet med involvering av NOKUT.	Enig

Det er potensial for forenkling og effektivisering gjennom klarere kriterier og forskriftsforenkling.	Enig
Det bør være mindre behov for å nedsette faggrupper for doktorgradsprogram(mene) ved institusjoner som søker universitetsakkreditering.	Enig
Kravene til dokumentasjon bør gjennomgås med tanke på å benytte allerede eksisterende dokumentasjon, begrense omfanget og bedre treffsikkerheten.	Enig
Forskriftsverket bør forenkles slik at bestemmelsene i studiekvalitetsforskriften og studietilsynsforskriften slås sammen til én forskrift fastsatt av departementet.	Enig

Tabell 2 Oppsummering av Kristianias posisjon på ekspertgruppas forslag.

## Tillegg: En finere trappefunksjon



Figur 4 Krav til antall uteksaminerte doktorgradskandidater som en funksjon av antall faglige årsverk i en femtrinnskala. Her følges ekspertgruppens krav om at 25 prosent av ph.d.-studentene skal uteksamineres hvert år.

Årsverks-klasse	Årsverk	Institusjon	10-steps	20-steps
100	17	HLT		
	21	ATH		
	24	FiH		
	53	SH		
	81	LDH		
	91	MF		
200	106	KiO	20	
	110	AHO		20
	115	DMM		
	140	NIH		
	155	NMH		
	174	HiM		
	190	NLA		
300	264	HiVo		
	291	NHH	30	
400	309	Kristiania		
	350	VID	40	
500	415	BI		30
	430	HiØ	50	
	866	HiNN		50
	914	NU		
Over 500	972	NMBU		
	1006	UiA		
	1214	UiS		
	1325	USN		
	1365	HVL	60	60
	1611	OsloMet		
	2420	UiT		
	2572	UiB		
	4141	UiO		
	5319	NTNU		

Tabell 3 Institusjonenes UN-årsverk.